

TÜRKİYE'NİN KISA TARIM PROFİLİ

*Dünyanın en büyük 8. tarım alanına sahibiz
Pek çok üründe dünyanın ilk 5. üreticisi arasındayız
Ama hiçbir ürünün fiyat ve pazarlarını belirleyemiyoruz.*

T.O.B.B. Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu

Tarım ve Köyişleri Bakanı, 9 Kasım 2009 tarihli TBMM'de yaptığı '2010 Yılı Bütçe Konuşması'nda; krizin en yoğun olduğu 2008 yılında tarımsal dış ticaret hacminin 3 kat artarak 24,5 milyar dolara ulaştığını belirtmiştir. Bakan aynı konuşmasında, Türkiye'de 7 yıl öncesine göre mısırdaki % 102, çeltikte % 111, kayısıda % 109, muzda % 115, ayçiçeğinde % 23,5, elmada % 23, kirazda % 93, sütte % 46, su ürünlerinde % 149 daha fazla ürün elde ediliyor diye övünmüştür.

Tarım Bakanı, 1 Mart 2010 tarihli konuşmasında **'2003 yılında 23 milyar dolar olan tarımsal hacmimizin 2009 yılında 57 milyar dolara ulaştığını'** belirtmişti fakat bu artışlara rağmen çiftçinin durumunun gittikçe neden daha kötüye gittiğini, çiftçinin neden daha çok borçlandığını, devlet bir rapor halinde araştırıp kamuoyuna duyurma ihtiyacı duymamıştır. Tarım Bakanları demeçlerinde genelde kamuoyuna Türk tarımının gerçek yüzünü gösteren bilgileri sunmaz. Biz sunalım.

- Tarım Bakanı mısır üretimi artışıyla övünüyor ama çiftçinin perde arkasında yaşadığı acı gerçekler bambaşka. Mesela mısır üreticiye 2009 yılında ton başına 500 TL üzerinde mal olmuşken Eylül 2009'da Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından mısır alış fiyatının 450 TL / ton olarak açıklanması mısır üreticisini şok etti. Üretimin artması çiftçiye değil aracıya yaradı. **Bundan dolayı 2003'de 23 milyar dolar olan tarımsal üretim hacminin 2009'da 57 milyar dolara çıkması çiftçi için bir şey ifade etmiyor. Bu rakamlar politikacıların bu istatistikleri kullanarak asıl gerçekleri örtmesine yarıyor.** 1927 yılından başlayarak bugüne kadar hesaplarsanız tarımda yine büyük üretim artışı görürsünüz. 1927'de tarım işlenen alan 4,5 milyon hektardı ve toprak hala iki öküzün çektiği 10 bin yıllık kara sabanla sürülüyordu. Bu alanın önemli kısmında hububat ekimi yapılmaktaydı. Verim çok düşüktü. Buğday ekiminden dönüm-dekar başına alman verim 64 kg'dı. Bugün 27 milyon hektar alanda tarım yapılıyor ve üretim mekanize olmuş durumda. Şimdi verim dekar başına 200 kilogramı geçti. Bazı yerlerde dekara 500 hatta 900 kg ürün alınabiliyor. Maalesef hala ekilebilir toprakların büyük bir kısmında tahıl yetiştiriyoruz. Tarihsel gerçekleri ortaya koymadan, rakamların ne ifade ettiğini bilmeden eskiye nazaran tarımsal üretim arttı demek bir şey ifade etmiyor. Çiftçinin durumu, ne kazandığı önemli eğer bu üretim artışı çiftçiye artı değer olarak yansımıyorsa, çiftçi ekonomik ve beşeri anlamda daha iyi duruma gelmiyorsa bu artış başka birilerine yarıyor demektir.

- Tarım Bakanı'nın övünerek sunduğu tarımda verim artışının çiftçiye yaramadığının hatta ürün para etmediği için onu daha perişan ve daha borçlu kıldığının en bariz örneğini verelim. Türkiye'nin hatta dünyanın en verimli ovası olan Bafra Ovası'nda bile çiftçinin hali perişan. Bafra Ziraat Odası Başkanı Sait Karagöl, Bafra'daki çiftçinin perişanlığı konusunda 22 Temmuz 2010'da şöyle diyordu; **'Bafra Ovası'nda çok sayıda çiftçimiz hazine arazisinde tarım yapıyor. Bu yüzden de Tarım Bakanlığının verdiği, tarım desteklerinden tam anlamıyla yararlanamadıkları gibi, doğal afetlere karşı sigorta işlemi de yaptıramadıkları için küresel ısınma nedeniyle bozulan iklimler yüzünden aşırı yağışlardan büyük zarar gören ve her gün fakirleşen bölge çiftçimizin bir çoğu kullandıkları kredi yüzünden icrada.'** Bu olay Türkiye'nin sulu tarım imkanına sahip en verimli ovasında gerçekleşiyor. Diğer bölgelerde özellikle kuru tarım yöntemiyle çiftçilik yapanların hali çok daha perişan.

-Türkiye'nin en stratejik ürünü olan buğdayda bir dekar (dönüm) için verim ortalama 217 kg Hollanda'da bu değer dekara 930 kg. Türkiye'de 217 kg/dekar olan verim değeri son elli yılda nerdeyse hiç artmamıştır.

-TÜRKİYE 2003 YILINDA ABD'DEN HİÇ BUĞDAY İTHALATI YAPMAZKEN 2007 YILINDA 11,8 MİLYON DOLARLIK BUĞDAY ALMIŞ, BU MİKTAR BİR SENE ÖNCEYE GÖRE % 28,7 ARTIŞ GÖSTERMİŞTİR.

-2005 yılına kadar Türkiye'nin hububat ihraç ederken, bu yıldan itibaren hububat ithalatçısı

olduğunu da söylemiyordu. 2008 yılında hububat ithalatının ihracata göre 2 milyar 100 milyon dolar gibi büyük bir açık verdiğini bu durumun ülkemiz için büyük bir gıda güvenliği sorunu ve ekonomik kayıp yarattığı da söylenilmedi.

-20 yıl öncesine kadar birçok temel tarımsal üründe dünyanın kendi kendine yeten 7 ülkesinden biri olan Türkiye, TÜİK verilerine göre bugün sadece şeker pancarı, patates ve nohutta kendi kendine yetebiliyor.

- 16 Kasım 2009 tarihinde Roma'da başlayan üç gün süren Birleşmiş Milletler Dünya Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) düzenlediği 'Dünya Gıda Zirvesi Toplantısında **Başbakan Recep Tayyip Erdoğan** yaptığı konuşmada: **'Türkiye 72 milyonluk nüfusuyla temel besin maddeleri bakımından kendine yeterli bir ülke olmanın yanında küresel gıda güvenliğine de katkı sağlayacak bir ülke' der. Aslında bu doğru değildir. Türkiye temel besin maddelerinde bile artık kendi kendine yeter bir ülke değildir. 2000 yılı dahil 2010'a kadar geçen 10 yıl içinde Türkiye'nin 29 milyar 925 milyon doları 100'ü aşkın ülkeden yaptığı tarım ürünleri ithalatına harcadı.**

- **Türkiye, ihtiyacı olan ayçiçeğinin % 46,6'sını, kırmızı mercimeğin % 45,2'sini yeşil mercimeğin % 65,7'sini, pirincin % 75,6'sını, mısırın % 79,9'unu, kuru fasulyenin % 83,7'sini ancak üretebiliyor. Ülkede üretilen buğday bile iç tüketimi karşılayamıyor.**

- 2003-2004 sezonunda 900 bin ton civarında lif pamuk üretimi yapılırken, bu üretim değeri 2008-2009 sezonunda 380 bin tona düştü. Üretici pamuğunu mal ettiği fiyata bile satamıyor. Son 10 yılda Türkiye'nin pamuk ithalatı için harcadığı para 8 milyar 381 milyon doları geçti.

- Türkiye, kuru çay üretiminde Hindistan, Çin, Sri Lanka ve Kenya'dan sonra dünyada beşinci sırada yer almasına rağmen 23 ülkeden çay ithal ediyor.

-Resmi verilere göre, Türkiye'de 1988 yılında toplam işlenen tarım alanı 24,7 milyon hektarken, 2007 yılında bu sayı 21,9 milyon hektara inmiştir.

-Ülkede her yıl 10 bin hektar orman alanı başta yangınlar olmak üzere çeşitli nedenlerden zarar görür.

- **Ülkede et satışının % 50'si kayıt dışı yani kaçaktır. 1970'li yıllarda 40 milyon nüfusa karşı 50 milyonluk küçükbaş hayvan varlığı bulunurken günümüzde nüfusumuz 72 milyon (TÜİK Ocak, 2010) iken 24 milyon küçükbaş hayvan kaldı.**

- Türkiye nüfusu 1990 yılından bu yana % 26,9 artarken, hayvan varlığının % 33,7 oranında azaldığını Tarım Bakanı telaffuz etmez.. Bu kötü gidişten dolayı kırsal bölgelerden göçenlerle kentlerdeki işsizler ordusunun arttığını, kentlerin sosyal patlamalara gebe olduğunu söylemez.

-1980'de 16 milyon büyükbaş hayvan varken, bugün 10,5 milyon büyükbaş hayvan bulunmakta. Yine 1980'de 50 milyon civarında küçükbaş hayvan varken bugün ki küçükbaş hayvan mevcudu 23 milyon.

-1980'li yıllarda gündeme gelen özelleştirme 1994 yılından sonra hızlanmış özelleştirme uygulamaları ve politikaları sonucu Türk tarımına can veren en önemli kurumlar ya tamamen özelleştirilmiş ya da kısmen özelleştirilerek resmen işlevsiz hale getirilmiş, hükümetlerin bu uygulamaları Türk tarımına büyük darbe vurmuştur. Tarımda milli bir politika geliştirmedeğimiz için **1980'li yılların ortalarında ilk ANAP Hükümeti döneminde özelleştirme, serbest pazar gibi yönlendirmelerle 500 milyon dolarlık kredi ile başlayan teşviklerle Türk tarımı tamamen Dünya Bankası ve küresel güçlerin yönlendirmesi ve denetimine bırakıldı.** Bu sömürü çarkı içinde tarımın ileri gitmesi mümkün değildi.

- Türkiye'de tarımın ve çiftçinin en büyük sorunlarından birisi de işletme sermayesi eksikliğidir. Bir çiftçi bankalardan kredi talebi sırasında birçok bürokratik engellerle karşılaşır. Türk bankacılık sektörünün verdiği kredi miktarı içinde tarıma ayrılan pay yalnız % 4'clür. Bu tarım sektörünün finans piyasasından ne ölçüde dışlandığının en belirgin örneğidir.

- **Devlet çiftçiye sadaka niyetine senede ortalama 3,5 milyar dolar civarında teşvik vermektedir. Bu teşviğin de büyük oranı bir sürü bürokratik engeller ve birçok çiftçi, 'Çitici Kayıt Sistemine üye olmadığından çiftçiye ulaşamamaktadır. Teşvik ödemelerinin ne zaman yapılacağını da ne çiftçi ne devlet bilmemektedir. Teşvikler bazen bir sene sonra hatta kimi zaman daha geç ödenmektedir.**

-2006 yılında çıkarılan Tarım Kanunu'nun 21. madde hükmüne göre her yıl Gayri Safi Milli Hâsıla'nın en az % 1'inin tarımsal desteklemelere ayrılması gerekiyordu ancak AKP bu hükme uymadı.

AKP'nin bu maddeyi uygulamaması nedeniyle son 4 yılda (2006-2010) çiftçiye 16 Milyar 299 TL eksik teşvik ödemesi yapıldı.

- **Tarımsal sulamada kullanılan elektrik, turizm bölgesinde ki beş yıldızlı otelin tükettiği elektrikten daha pahalı.** Çiftçilerimizin kullandığı elektrik genel tüketimin sadece % 3,7'sini oluşturuyor. Çiftçimizin elektrik gideri üretilen ürünün çeşidine göre % 25 ile 40 arasında değişmektedir. Elektriğin çiftçiye uygun bir fiyattan verilmesi halinde tarımsal üretimin ucuzlamaması mümkün değil. Elektriğin pahalı olması yüzünden sulanabilir arazilerimizi sulayamıyoruz.

- Bakanlar Kurulu kararı olarak her yıl Resmi Gazete'de ilan edilen Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün sulama ücretlerine ilişkin tarifeleri, 2002 yılından bu yana hep enflasyonun üzerinde seyretti. 2002 yılı ile Nisan 2010 arasında Tüketici Fiyatları Artışı % 144,6 olurken, hububat sulama ücreti % 225,7, şekerpancarı sulama ücreti % 234,2, pamuk sulama ücreti % 234,2, tütün sulama ücreti % 231,8, ayçiçeği sulama ücreti % 230,7, narenciye sulama ücreti % 232,5 oranında artış gösterdi.

- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın 2010 Yılı Genel Bütçesi toplam 7 milyar 640 milyon TL dir. (Yaklaşık 5 milyar dolar) Bütün ülkenin can damarı olan, halkı besleyen, halkın çoluk çocuk ___'ünün kırsal bölgede oturduğu ve bir şekilde tarımla uğraştığı bir ülkede bu para Türk tarımını kaldırmak için yeterli bir kaynak değildir. Türkiye yalnız haftada 1 milyar dolar borç faizi ödemektedir. Hükümet, tarıma bir sene içinde ödediği teşviğin fazlasını bir ayda borç faizi olarak ödemektedir. (sh:15-20)

Kaynak:

İsmail TOKALAK, Küreselleşme Kısacasında Türk Tarımı [Kitap]. - İstanbul : Gülerboy, 2010.